Wat is mijn missie?

Melda Müjde

Toen Ceylan Weber mij belde met de vraag of ik aan een diepteinterview wilde meedoen voor haar boek ***Moslima's: emancipatie achter de dijken***aarzelde ik omdat ik mezelf niet als moslima beschouw, de term erg grappig vind (alsof je christelijke vrouwen christina's noemt) en niet in een hokje van de laatste hype geplaatst wilde worden. Zaten bovendien lezers wel te wachten op iemand die eigenlijk geen diepgelovigheid zou verkondigen, noch door de islam als zodanig was gevormd? Dat er wel enige invloed in de opvoeding is geweest valt niet te ontkennen. Maar de echte paradigmawisseling kwam rond mijn studententijd, door teksten van filosofen, door op kamers te wonen in een studentenhuis, door in Frankrijk te vertoeven als ***fille au pair*** en door een maand te werken met weeskinderen in een katholiek klooster!

In die tijd ben ik op mijn eigen opvoeding, jeugd en afkomst gaan reflecteren. Door mijn emigratie op mijn achtste werd ik uit een vertrouwde omgeving gerukt die voor mij als norm gold, puur omdat ik niet anders kende. Tijdens mijn prepuberale jaren zijn we ook nog eens teruggekeerd naar Turkije en wederom geëmigreerd. Dat gaf aanleiding tot een tweede fase van 'diepe' reflectie. Die beide aanleidingen golden naast het gewone losmakingproces van een (late) puber, een periode waarin mijn ouders ? ondanks alle regels rond fatsoen en eer ? ruimte boden om allerlei vragen te stellen: over man-vrouwverhoudingen, feminisme en het geloof in het algemeen. Toegegeven, dat ging niet zonder angst en schuldgevoelens, die vooral werden aangewakkerd door zeer gelovige leeftijdgenoten. Waar ik mijn ouders achteraf erkentelijk voor ben is dat zij nooit iets als waarheid verkondigden waar het vragen over het leven en de religie betrof. Eigenlijk verkondigden ze maar een paar waarheden en één van de belangrijkste was dat iedereen gelijk is. Mijn vader was zeer politiek bewust en gaf ons dat ook mee. Weliswaar stelden ze Allah's bestaan niet ter discussie (ze twijfelden wel en konden zich zeer boos maken over de uitwassen van wat gebeurde in naam van een religie of een politieke overtuiging, welke dan ook), maar het ging hun meer om rechtvaardigheid, discriminatie, de absurditeit van oorlog en de armoede die bestreden moest worden. Mijn morele houvast stond los van de vraag of God al dan niet bestond. De dagelijkse spreuken

waarin Zijn naam voorkwam hadden eerder een symbolische en bezwerende dan een religieuze waarde. Mijn opvoeding was dus niet rekkelijk, maar zo ruim dat zij rekkelijk uitpakte, zonder ooit aan de basis van bepaalde normen en waarden te tornen.

Een andere overweging om wel of niet aan het boek mee te doen was dat ik mijn hele leven al verantwoording moet afleggen aan mijn (vooral Nederlandse) omgeving en het gevoel had dit ook nu weer te moeten doen. Maar tegelijkertijd stelde ik vast dat ik niet de enige ben die bepaalt welke rol me wordt toegedicht. Hier doet zich het dilemma voor van de roltoewijzing door anderen en de (mate van) rolacceptatie door jezelf. Roltoewijzing met betrekking tot je sekse, je etniciteit, de sociale klasse waaruit je komt, je vrouw zijn in een (vermeend) mannenberoep, je leeftijd en je leefstijl: eigenlijk alle rollen die je in je leven speelt als dochter, moeder, zus, vriendin, partner, collega, leidinggevende, buurvrouw, huisgenoot, student en wat dies meer zij. Ik besloot om mee te doen omdat mijn mening niet gecensureerd zou worden en ik blij werd van de verscheidenheid van de respondenten.

Het boek is bedoeld om informatie te geven over de wijze waarop moslima's in Nederland in staat zijn geloof en maatschappelijke participatie met elkaar te verenigen. Maar het laat ook de nuances binnen de islamitische gemeenschap zien. Aan dit nobele streven werk ik graag mee, omdat ik de eenzijdige beeldvorming over de islam vanuit het perspectief van gelovige maar geëmancipeerde vrouwen als schadelijk en ergerlijk ervaar. Ik wil m.a.w. een rolmodel leveren voor diegenen die religieus willen blijven en zich toch ontwikkelen en aan het maatschappelijk leven willen deelnemen. Dus deze groep vrouwen een hart onder de riem steken terwijl ik mijzelf absoluut niet door de koran of de leer van de islam, maar eerder door universele humanistische waarden laat leiden.

Terwijl ik juist ageer tegen hokjesgeest, word ik door de titel van het boek geassocieerd met de term moslima. Tegelijkertijd val ik misschien in de ogen van religieuze dames als rolmodel af omdat ik mezelf als humanist presenteer. Nog pragmatischer: wat betekent het voor mij in mijn publieke functies om kleur te bekennen? Moet ik dat wel wereldkundig maken? Is het niet beter om 'neutraal' te blijven? Helemaal recalcitrant en dus zwijgzamer wordt ik door de oproep van 'rechtse' opinieleiders aan gematigde moslims om zich uit te spreken tegen extremisten. Vraag dit dan ook maar dagelijks aan de vertegenwoordigers van andere religies en politieke stromingen, want onder alle zijn extremisten en fundamentalisten te vinden.

Prins verbaast zich over het feit dat de vrouwen in het boek de barmhartigheid en de liefde met hun Boek en geloof associëren. Voor mezelf weet ik dat ik dat niet doe, maar van de andere vrouwen begrijp ik dat ze de inspiratie voor liefde en compassie vooral uit hun Boek en religie halen. Dat ze de kille en nare passages terzijde laten kan ze moeilijk worden verweten. Noch minder dat deze passages hun geloof aan het wankelen brengen. Verder stelt Prins het vermogen tot kritisch en zelfstandig denken van deze vrouwen welhaast ter discussie omdat zij de koran lijken op te voeren als enige bron van kennis. Afgezien van het feit dat ik dat niet doe, en juist aangeef door hoeveel andere bronnen ik ben gevormd, lees ik dat bij de andere vrouwen ook niet terug.

Veel interessanter vind ik haar vraag aan de gelovige vrouwen hoe ze staan tegenover ongelovigen. Een vraag die ik wederom aan alle zeer overtuigde mensen zou willen stellen. Hoeveel ruimte is er voor een ander geluid? Het is een kenmerk van diepgelovigen dat ze niet twijfelen aan de openbaringen, net zo min als volgelingen van welke (andere) ideologische stroming dan ook. Hen confronteren met de inconsequentie van hun redeneringen is een intellectuele uitdaging die niet past bij de bedoeling van dit boek. Ik kan het niet anders dan eens zijn met Prins, maar het lijkt hier alsof alleen moslims inconsequent zijn met betrekking tot hun geloof in hun heilige Boek. Voor mij is de allerbelangrijkste vraag of diepgelovigen begrijpen dat de worsteling van ongelovigen even mooi, zuiver en interessant kan zijn en even diep kan gaan als bij henzelf. Niet één keer kwam bij mij op dat deze vrouwen een ongelovige afkeuren. Kun je alles wat in de heilige Boeken staat aan deze vrouwen voorleggen? Nee, als feministe ben ik blij dat religie de ontwikkeling van de individuele vrouw niet in de weg hoeft te staan en dat deze ontwikkeling bij alle vrouwen anders is verlopen.

Een theorie of een geloof is waar als ze een meerwaarde heeft voor ons dagelijks handelen, aldus Baukje Prins in het spoor van William James. Dat is precies wat ik van alle ‘gelovigen’ (religieus, politiek of wat dies meer zij) vraag in hun dagelijks handelen, namelijk acceptatie, respect, tolerantie en belangstelling voor degenen die niet hetzelfde ‘geloven’. Samen zoeken naar universele verbinding en daarbij je eigen identiteit ontwikkelen en behouden, misschien is dat mijn missie.

Melda Müjde is hoofdinspecteur van politie, hulpofficier van justitie en beleidsadviseur Korps Landelijke Politiediensten.